

DEPUTAT ÎN PARLAMENTUL REPUBLICII MOLDOVA

MD-2073, Chișinău, bd. Ștefan cel Mare nr.105

www.parlament.md

28 noiembrie 2012

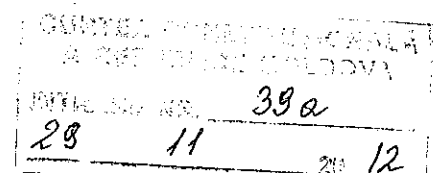
FPC Nr. 146

Curtea Constituțională a Republicii Moldova

str. Alexandru Lăpușneanu, 28
MD 2004 Chișinău
Republica Moldova

SESIZARE

prezentată în conformitate cu articolul 25 lit. c) din Legea nr. 317-XIII din 13 decembrie 1994 cu privire la Curtea Constituțională și articolele 38 alin.(1) lit. c) și 39 din Codul Jurisdicției Constituționale nr. 502-XIII din 16 iunie 1995

I – AUTORII SESIZĂRII

Deputații în Parlament:

1. *Igor VREMEA*

2. *Serghei SÎRBU*

3. *Anatolie ZAGORODNÎI*

bd. Ștefan cel Mare 105 (str. Nicolae Iorga 11)

tel. 022204401, fax 022233673, 022232206

II – OBIECTUL SESIZĂRII

Prin Legea Republicii Moldova nr. 122-XV din 14 martie 2003 a fost adoptat Codul de procedură penală al Republicii Moldova (*Monitorul Oficial 104-110/447, 07.06.2003*).

Articolul 37 al Codului menționat – **Competența judecătoreii militare** – stipulează:

”Judecătoria militară judecă în primă instanță cauzele privind infracțiunile, prevăzute de Partea specială a Codului penal săvârșite de:

- 1) persoane din efectivul de soldați, din corpul de sergenți și din corpul de ofițeri ale Armatei Naționale, din efectivul Trupelor de Carabinieri ale Ministerului Afacerilor Interne, al Departamentului Situații Excepționale, Serviciului de Informații și Securitate, Serviciului de Protecție și Pază de Stat;
- 2) persoane atestate din efectivul instituțiilor penitenciare;
- 3) supuși ai serviciului militar în timpul concentrărilor;
- 4) alte persoane referitor la care există indicații exprese în legislație.”

Opinăm că sintagma din punctul 1 art. 37 din Codul de procedură penală „al Departamentului Situații Excepționale, Serviciului de Informații și Securitate, Serviciului de Protecție și Pază de Stat” și sintagma cuprinsă de punctul 2 al aceleiași norme ”persoane atestate din efectivul instituțiilor penitenciare”, contravin prevederilor consacrate în art. 16 alin. (2) și art. 20 din Constituția Republicii Moldova, art. 7 din Declarația Universală a Drepturilor Omului, art. 6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale și art. 14 din Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice.

III. CADRUL NORMATIV PERTINENT

1. Constituția Republicii Moldova

Articolul 1

Statul Republica Moldova

- (1) Republica Moldova este un stat suveran și independent, unitar și indivizibil.
- (2) Forma de guvernământ a statului este republica.
- (3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sînt garantate.

Articolul 4

Drepturile și libertățile omului

- (1) Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte.
- (2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale.

Articolul 7

Constituția, Lege Supremă

Constituția Republicii Moldova este Legea ei Supremă. Nici o lege și nici un alt act juridic care contravine prevederilor Constituției nu are putere juridică.

Articolul 16

Egalitatea

- (2) Toți cetățenii Republicii Moldova sînt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.

Articolul 20

Accesul liber la justiție

- (1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.
- (2) Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.

2. Acte internaționale

Declarația Universală a Drepturilor Omului

Articolul 7

Toți oamenii sunt egali în fața legii și au, fără nici o deosebire, dreptul la o egală protecție a legii. Toți oamenii au dreptul la o protecție egală împotriva oricărei discriminări care ar viola prezenta declarație și împotriva oricărei provocări la o asemenea discriminare.

Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice

Articolul 14

1. Toți oamenii sînt egali în fața tribunalelor și a curților de justiție. Orice persoană are dreptul ca litigiul în care se află să fie examinat în mod echitabil și public de către un tribunal competent, independent și imparțial, stabilit prin lege, care să decidă fie asupra temeiniciei oricărei învinuiri penale îndreptate împotriva ei, fie asupra contestațiilor privind drepturile și obligațiile sale cu caracter civil. Ședința de judecată poate fi declarată secretă în totalitate sau pentru o parte a desfășurării ei, fie în interesul bunelor moravuri, al ordinii publice sau al securității naționale într-o societate democratică, fie, dacă interesele vieții particulare ale părților în cauza o cer, fie în măsura în care tribunalul ar socoti acest lucru ca absolut necesar, cînd datorită circumstanțelor speciale ale cauzei publicitatea ar dăuna intereselor justiției; cu toate acestea, pronunțarea oricărei hotărîri în materie penală sau civilă va fi publică, afară de cazurile cînd interesul minorilor cere să se procedeze altfel sau cînd procesul se referă la diferende matrimoniale ori la tutela copiilor.

Convenția pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale

Articolul 6

Dreptul la un proces echitabil

1. Orice persoană are dreptul la judecarea cauzei sale în mod echitabil, public și în termen rezonabil, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații penale îndreptate împotriva sa. Hotărârea trebuie să fie pronunțată în mod public, dar accesul în sala de ședință poate fi interzis presei și publicului pe întreaga durată a procesului sau a unei părți a acestuia, în interesul moralității, al ordinii publice ori al securității naționale într-o societate democratică, atunci cînd interesele minorilor sau protecția vieții private a părților la proces o impun, sau în măsura considerată absolut necesară de către instanță cînd, în împrejurări speciale, publicitatea ar fi de natură să aducă atingere intereselor justiției.

3. Legislație națională

Codul de procedură penală al Republicii Moldova

Articolul 37

Competența judecătorei militare

Judecătoria militară judecă în primă instanță cauzele privind infracțiunile, prevăzute de Partea specială a Codului penal săvârșite de:

- 1) persoane din efectivul de soldați, din corpul de sergenți și din corpul de ofițeri ale Armatei Naționale, din efectivul Trupelor de Carabinieri ale Ministerului Afacerilor Interne, al Departamentului Situații Excepționale, Serviciului de Informații și Securitate, Serviciului de Protecție și Pază de Stat;
- 2) persoane atestate din efectivul instituțiilor penitenciare;
- 3) supuși ai serviciului militar în timpul concentrărilor;
- 4) alte persoane referitor la care există indicații exprese în legislație.

Legea cu privire la statutul militarilor (nr. 162-XVI din 22.07.2005)

Articolul 2.

Noțiuni de bază

În sensul prezentei legi, se definesc următoarele noțiuni:

structuri militare – autoritățile de specialitate ale administrației publice centrale în care, conform legislației în vigoare, se prevede îndeplinirea serviciului militar;

unități militare – organele de conducere, marile unități și unitățile militare ale Forțelor Armate, precum și întreprinderile și instituțiile acestora;

instituții de învățământ militar – instituții de învățământ care pregătesc cadre militare;

conducători – persoanele cu funcție de răspundere care conduc structura militară;

comandanți (șefi) – persoanele cu funcție de răspundere care conduc unitatea militară;

militari – cetățenii Republicii Moldova care îndeplinesc serviciul militar în baza obligațiunii militare sau a încadrării prin contract, în conformitate cu legislația în vigoare;

militari prin contract – cetățenii încadrați în serviciul militar prin contract;

militari în termen – cetățenii încorporați în serviciul militar în termen;

militari în termen redus – cetățenii încorporați în serviciul militar cu termen redus;

militari în activitate – militarii care dețin o funcție militară. Calitatea de militar în activitate se menține și în perioada când militarii sînt eliberați din funcție pentru a urma diferite forme de pregătire sau sînt detașați în interes de serviciu, precum și în timpul aflării la dispoziție;

rezerviști – cetățenii trecuți în rezerva Forțelor Armate;

membri ai familiei militarului – soția (soțul), copiii în vîrstă de pînă la 18 ani sau, dacă sînt studenți în instituțiile de învățămînt de zi, pînă la absolvirea acestora, fără a depăși vîrsta de 23 de ani; părinții, inclusiv adoptatorii, aflați la întreținerea legală a militarului; alte persoane aflate la întreținerea legală a militarului;

soldă lunară – salariul funcției, sporul pentru gradul militar și sporul pentru vechime în serviciul militar, suplimente și sporuri la salariul funcției și alte plăți de stimulare cu caracter permanent;

trecere la dispoziție – acțiuni îndreptate spre soluționarea chestiunilor ce țin de continuarea de către militar a serviciului militar sau eliberarea din acesta, perioadă în care el se află în afara funcției militare. Militarul poate fi trecut la dispoziție de către conducătorul, comandantul (șeful) abilitat cu dreptul de a-l numi în funcție;

delicte ce discreditează titlul de militar – acțiuni sau inacțiuni ale militarului, care au cauzat prejudiciu material și/sau moral structurii militare (imaginii, onoarei, reputației acesteia);

retrogradare în gradul militar – sancțiune disciplinară care poate fi aplicată militarilor în cazul unor încălcări grave ale regulamentelor militare, ale ordinelor și instrucțiunilor și care constă în trecerea militarului vinovat la un grad militar inferior cu o treaptă celui avut înainte de săvîrșirea abaterii;

retragere a gradului militar – pedeapsă penală complementară ce poate fi aplicată militarilor, de către instanța de judecată, în caz de condamnare pentru săvîrșirea unei infrațiuni.

Legea cu privire la pregătirea cetățenilor pentru apărarea Patriei (nr.1245-XV din 18.07.2002)

Articolul 4

Serviciul militar

(1) Serviciul militar este o formă specială a serviciului public ce rezidă în îndeplinirea de către cetățeni a datoriei constituționale privind pregătirea pentru apărare și apărarea Patriei exclusiv în cadrul Forțelor Armate ale Republicii Moldova.

(2) Serviciul militar este obligatoriu pentru toți bărbații, cetățeni ai Republicii Moldova, și se îndeplinește în următoarele forme:

- a) serviciul militar prin contract;
- b) serviciul militar în termen;
- c) serviciul militar cu termen redus;
- d) serviciul militar ca rezerviști concentrați sau mobilizați.

(3) Sînt considerați în serviciul militar și studenții instituțiilor militare de învățămînt.

(4) Femeile cu pregătire specială necesară pot îndeplini serviciul militar prin contract.

Legea cu privire la apărarea națională (nr. 345-XV din 25.07.2003)

Articolul 9

(1) Forțele destinate apărării naționale sînt Forțele Armate compuse din Armata Națională și Trupele de Carabinieri.

Legea cu privire la Serviciul de Protecție și Pază de Stat (nr. 134-XVI din 13.06.2008)

Articolul 1

Serviciul de Protecție și Pază de Stat

(1) Serviciul de Protecție și Pază de Stat este o autoritate administrativă centrală din sistemul organelor de drept cu atribuții în domeniul securității statului, specializat în asigurarea protecției demnitarilor Republicii Moldova, a demnitarilor străini pe timpul șederii lor în Republica Moldova, a membrilor lor de familie, în limitele competențelor legale, precum și în asigurarea pazei sediilor de lucru și a reședințelor acestora.

(2) Îndeplinirea serviciului în funcția de colaborator cu grad special (denumit în continuare *colaborator*) în cadrul Serviciului de Protecție și Pază de Stat (denumit în continuare *Serviciu*) este o formă specială a serviciului public prin care se exercită drepturile și obligațiile Serviciului în domeniul securității statului.

(3) Serviciul este subordonat Președintelui Republicii Moldova.

Legea Serviciului Protecției Civile și Situațiilor Excepționale (nr. 93-XVI din 05.04.2007)

Articolul 2

Sistemul Serviciului Protecției Civile și Situațiilor Excepționale

Sistemul Serviciului Protecției Civile și Situațiilor Excepționale (în continuare – *Serviciu*) reprezintă un complex de instituții specializate ale statului, ce intră în componența Ministerului Afacerilor Interne, care execută, în condițiile legii, sarcini în domeniul protecției populației, teritoriului, mediului înconjurător și proprietății în caz de pericol sau declanșare a situațiilor excepționale.

Articolul 3

Efectivul Serviciului

(1) Corpul de comandă și efectivul de trupă ale Serviciului se constituie din colaboratori atestați, cărora li s-au conferit grade speciale (în continuare – *colaboratori*), și din angajați civili.

(2) Efectivul de angajați civili ai Serviciului este compus din funcționari publici, supuși reglementărilor Legii nr.158-XVI din 4 iulie 2008 cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public, și personal contractual, care desfășoară activități auxiliare, supus reglementărilor legislației muncii.

Articolul 17

Condițiile de încadrare în serviciu

(1) În Serviciul Protecției Civile și Situațiilor Excepționale se încadrează, pe principii benevole, cetățeni ai Republicii Moldova care au împlinit vârsta de 18 ani, sînt apti prin starea sănătății și care au studiile necesare pentru executarea obligațiilor de serviciu. Persoanele supuse serviciului militar angajate în Serviciu se radiază din evidența militară și se trec la evidența specială a Ministerului Afacerilor Interne.

(2) Pentru serviciu prin contract se stabilesc următoarele limite de vîrstă:

a) la angajarea primară în serviciu – 30 de ani;

b) de aflare în serviciu:

- efectivul de trupă – 45 de ani;

- corpul de comandă: inferior – 50 de ani; superior – 55 de ani; suprem – 60 de ani.

(3) Colaboratorii care au atins limita de vîrstă de aflare în serviciu urmează să fie trecuți în rezervă sau în retragere în modul stabilit de legislație. Termenul de aflare în serviciu peste limita de vîrstă poate fi prelungit, la cererea personală a colaboratorului, pentru o perioadă de pînă la 5 ani, de către persoana împuternicită cu dreptul de a numi în funcție, cu condiția că acesta corespunde cerințelor profesionale prevăzute pentru funcția respectivă și, în temeiul concluziei comisiei medicale speciale, este considerat apt pentru a-și continua serviciul.

(4) Pentru determinarea aptitudinilor profesionale, la încadrarea în serviciu persoanei i se stabilește o perioadă de probă în condițiile legii.

(5) Nu pot fi încadrate în serviciu persoanele care au ispășit pedeapsa pentru săvîrșirea unei infracțiuni.

Legea cu privire la sistemul penitenciar (nr. 1036-XIII din 17.12.1996)

Articolul 16

Personalul sistemului penitenciar

(1) Personalul sistemului penitenciar se constituie din colaboratori și salariați civili.

(2) Colaboratori ai sistemului penitenciar sînt persoanele care dețin funcții în efectivul de trupă și în corpul de comandă ale sistemului penitenciar, abilitate să pună în executare pedepsele penale privative de libertate, detenția provizorie a persoanelor față de care a fost aplicată măsura arestului preventiv sau sancțiunea arestului

contravențional, precum și măsurile de siguranță cu caracter medical aplicate deținuților care suferă de alcoolism și narcomanie.

...

Articolul 18

Efectivul sistemului penitenciar

(6) Persoanele supuse serviciului militar, încadrate în serviciu în sistemul penitenciar, se scot din evidența militară și se includ în statul sistemului penitenciar.

Legea privind statutul ofițerului de informații și securitate (nr. 170-XVI din 19.07.2007)

Articolul 1

Obiectul reglementării

(2) ... ofițer de informații este persoana angajată în bază de contract în Serviciul de Informații și Securitate al Republicii Moldova ... care desfășoară, în condițiile legii, activitate specializată în vederea exercitării atribuțiilor Serviciului, efectuează asigurarea logistică și juridică a acestei activități, selecția, formarea, specializarea și perfecționarea ofițerilor de informații.

Articolul 3

Serviciul în funcția de ofițer de informații

Serviciul în funcția de ofițer de informații este o formă specială a serviciului public prin care se exercită atribuțiile, drepturile și obligațiile Serviciului în domeniul securității naționale.

Articolul 11

Angajarea în Serviciu

(4) Persoana supusă serviciului militar este radiată, la angajare în Serviciu, din evidența militară.

Articolul 69

(1) Militarii Serviciului se eliberează din serviciul militar și trec în rezervă (retragere) în condițiile Legii nr.162-XVI din 22 iulie 2005 cu privire la statutul militarilor, fără a fi eliberați din funcțiile deținute.

Legea cu privire la statutul judecătorului (nr. 544-XIII din 20.07.95)

Articolul 6

Condiții pentru a candida la funcția de judecător

(1) La funcția de judecător poate candida persoana cu o reputație ireproșabilă, care deține cetățenia Republicii Moldova, are domiciliul în țară și întrunește următoarele condiții:

- a) are capacitate de exercițiu;
 - b) are diplomă de licențiat în drept sau echivalentul acesteia;
 - c) a absolvit Institutul Național al Justiției sau are vechimea în muncă prevăzută la alin.(2);
 - d) nu are antecedente penale;
 - e) cunoaște limba de stat;
 - f) corespunde cerințelor de ordin medical pentru exercitarea funcției.
- [...]

6) Poate fi numită judecător militar persoana care întrunește condițiile prevăzute la alin.(1) și are calitatea de ofițer activ. Persoanelor care nu au calitatea de ofițer activ li se atribuie grade militare.

Articolul 28

Salarizarea judecătorului

[...]

(2) Salarizarea și alte drepturi cuvenite personalului militar și civil al instanțelor judecătorești militare se asigură de către Ministerul Apărării, în conformitate cu legislația în vigoare și cu reglementările referitoare la drepturile materiale de care beneficiază militarii activi. Ofițerilor din rândul magistraților militari care au lucrat fără întrerupere în instanțe judecătorești, în organe de anchetă și în procuratură sau care au fost aleși în organele de stat vechimea în muncă în aceste instanțe li se include în vechimea în serviciul militar și se calculează în conformitate cu legislația în vigoare referitoare la militari.

IV. PRETINSELE ÎNCĂLCĂRI ȘI ARGUMENTELE DE RIGOARE

Considerăm că sintagmele "al Departamentului Situații Excepționale, Serviciului de Informații și Securitate, Serviciului de Protecție și Pază de Stat" și "persoane atestate din efectivul instituțiilor penitenciare" cuprinse, corespunzător, în pct. 1) și pct. 2) ale art. 37 din Codul de procedură penală încalcă cumulativ, direct sau indirect, prevederile articolelor 1, 4, 7, 16, 20, 54 din Constituția Republicii Moldova, articolul 6 din Convenția pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale, art. 7 din Declarația Universală a Drepturilor Omului, art. 14 din Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice.

Articolul 2 din Legea cu privire la statutul militarilor nr. 162-XVI din 22 iulie 2005 definește *structurile militare* drept autorități de specialitate ale administrației publice centrale în care, conform legislației în vigoare, *militarii*, cetățeni ai Republicii Moldova, în baza obligațiunii militare sau a încadrării prin contract îndeplinesc serviciul militar.

Conform dispozițiilor art. 4 alin. (1) din Legea cu privire la pregătirea cetățenilor pentru apărarea Patriei, serviciul militar este o formă specială a serviciului public ce rezidă în îndeplinirea de către cetățeni a datoriei constituționale privind pregătirea pentru apărare și apărarea Patriei *exclusiv în cadrul Forțelor Armate ale Republicii Moldova*, care în baza art. 9 alin (1) din Legea cu privire la apărarea națională sunt compuse din Armata Națională și Trupele de Carabinieri. Prevederile legale stabilesc că și studenții instituțiilor militare de învățământ sînt considerați în serviciul militar.

Cadrul normativ al Republicii Moldova statuează că Serviciul Protecției Civile și Situațiilor Excepționale, Serviciul de Informații și Securitate, Serviciul de Protecție și Pază de Stat și Departamentul instituțiilor penitenciare nu sînt structuri militare și nu fac parte din cadrul Forțelor Armate ale Republicii Moldova, fiind demilitarizate, iar colaboratorii acestor instituții nu fac parte din categoria de militari. Mai mult, persoanele încadrate în serviciu în aceste instituții sînt scoase din evidența militară.

În particular, art. 1 din *Legea cu privire la Serviciul de Protecție și Pază de Stat* stabilește că respectivul Serviciu este o autoritate administrativă centrală din sistemul organelor de drept cu atribuții în domeniul securității statului, specializat în asigurarea protecției demnitarilor Republicii Moldova, a demnitarilor străini pe timpul șederii lor în Republica Moldova, a membrilor lor de familie, în limitele competențelor legale, precum și în asigurarea pazei sediilor de lucru și a reședințelor acestora. Îndeplinirea serviciului în funcția de colaborator cu grad în cadrul Serviciului de Protecție și Pază de Stat este *o formă specială a serviciului public* prin care se exercită drepturile și obligațiile Serviciului în domeniul securității statului.

Potrivit art. 2 din *Legea Serviciului Protecției Civile și Situațiilor Excepționale* acest organ reprezintă un complex de instituții specializate ale statului, ce intră în componența Ministerului Afacerilor Interne, care execută, în condițiile legii, sarcini în domeniul protecției populației, teritoriului, mediului înconjurător și proprietății în caz de pericol sau declanșare a situațiilor excepționale. Corpul de comandă și efectivul de trupă ale Serviciului, conform art. 3 din același act se constituie din colaboratori atestați, cărora li s-au conferit grade speciale (colaboratori), și din angajați civili. Persoanele supuse serviciului militar angajate în Serviciu *se radiază din evidența militară* și se trec la evidența specială a Ministerului Afacerilor Interne, în condițiile art. 17 din Legea nominalizată supra.

Art. 16 din *Legea cu privire la sistemul penitenciar* colaboratori ai sistemului penitenciar sînt persoanele care dețin funcții în efectivul de trupă și în corpul de comandă ale sistemului penitenciar, abilitate să pună în executare pedepsele penale privative de libertate, detenția provizorie a persoanelor față de care a fost aplicată măsura arestului preventiv sau sancțiunea arestului contravențional, precum și măsurile

de siguranță cu caracter medical aplicate deținuților care suferă de alcoolism și narcomanie. Persoanele supuse serviciului militar, încadrate în serviciu în sistemul penitenciar, *se scot din evidența militară* și se includ în statul sistemului penitenciar, în condițiile art. 18 din legea enunțată.

Legea privind statutul ofițerului de informații și securitate prin art. 1 alin (2) instituie că ofițerul de informații este persoana angajată în bază de contract în Serviciul de Informații și Securitate al Republicii Moldova care desfășoară, în condițiile legii, activitate specializată în vederea exercitării atribuțiilor Serviciului, efectuează asigurarea logistică și juridică a acestei activități, selecția, formarea, specializarea și perfecționarea ofițerilor de informații. Serviciul în funcția de ofițer de informații, conform art. 3 din aceeași lege este *o formă specială a serviciului public* prin care se exercită atribuțiile, drepturile și obligațiile Serviciului în domeniul securității naționale. La rândul său, în condițiile art. 11 din actul nominalizat, persoana supusă serviciului militar *este radiată, la angajare în Serviciu, din evidența militară*.

Am menționat anterior că toate aceste instituții au fost demilitarizate, în conformitate cu actele normative ce le reglementează activitatea. Prin urmare, puterea justiției penale militare nu trebuie să se extindă asupra civililor, angajați ai autorităților publice vizate *supra*.

Justiția militară are la bază unele limite și standarde de conduită pentru militari, pentru asigurarea disciplinei acestora, indiferent de timp și situație, în condițiile în care un civil renunță la anumite libertăți și drepturi legale pentru a putea face față rigorilor serviciului militar autentic.

În Republica Moldova jurisdicția militară au fost integrată în structura organelor judiciare generale, devenind o componentă specializată.

Însă, la baza justiției militare rămân a fi relațiile sociale ce apar în procesul activității militare a statului: relațiile sociale care se formează în sfera asigurării apărării țării și securității statului prin metode militare, pregătirii și aplicării în aceste scopuri a tuturor elementelor organizației militare a statului, a construcției militare, a conducerii cu Forțele Armate și asigurarea lor multilaterală; relațiile sociale legate de îndeplinirea obligațiilor militare, angajarea în serviciul militar pe contract și exercitarea acestui serviciu în Forțele Armate, relațiile sociale legate de statutul militarului (drepturile și libertățile, obligațiunile și responsabilitățile lor), de asigurarea militarului cu produse alimentare, echipament militar și cu salarii, asigurarea militarului, persoanelor ce exercită serviciul militar cu pensii și indemnizații; relațiile sociale legate de menținerea disciplinei, legalității și ordinii de drept, activității organelor justiției militare; relațiile sociale reglementate de normele dreptului internațional, legate de sferele de colaborare militară, acțiuni militare, cât și de responsabilitățile pentru încălcarea normelor de drept umanitar internațional.

Astfel, opinăm că instanțele militare au competență exclusiv în sfera faptelor penale comise de personalul militar și această limitare a competenței ține de buna administrare a justiției.

În pofida cadrului legal enunțat, dispozițiile art. 37 din Codul de procedură penală menținut în mod nejustificat competența instanței militare în cauzele privind infracțiunile săvârșite de persoane fără statut de militar. Extinderea jurisdicției militare asupra unor acte și fapte comise de colaboratorii acestor instituții este incompatibilă cu principiul egalității în fața legii, deoarece nu există siguranța că în hotărârile sale Judecătoria Militară va folosi aceeași unitate de măsură ca și judecătorii de drept comun. Astfel, poate fi constatată o ilegalitate de tratament ce rezultă pentru cetățenii care nu au calitatea de militar, dar care sunt judecați de Judecătoria militară. Cele patru categorii de justițiabili, care cad sub incidența prevederilor art. 37 din Codul de procedură penală și urmează a fi judecați de către o instanță specializată, sunt, în opinia noastră, privați de dreptul de a beneficia de o justiție competentă în sensul art. 20 din Constituție și art. 6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale. Or, un tribunal trebuie să aibă un rol jurisdicțional: el "trebuie să soluționeze, în baza normelor de drept și la finalul unei proceduri organizate, orice chestiune ce ține de competența sa" (*Demicoli v. Malta*, 27 August 1991, *Series A no. 210*; *Sramek v. Austria*, 22 October 1984, *Series A no. 84*), iar potrivit art. 16 alin. (2) din Constituție, toți cetățenii Republicii Moldova sînt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.

În pct. 4 al observațiilor generale nr. 13 din 1984 (revizuite în 1994) ale Comitetului pentru Drepturile Omului al Organizației Națiunilor Unite referitoare la art. 14 din Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice (*U.N. Doc. HRI/GEN/I/Rev.1 at 14 (1994)*), se stipulează că Comitetul constată existența, în numeroase țări, a unor curți militare sau de excepție care judecă civili, ceea ce riscă să ridice probleme serioase în ceea ce privește administrarea echitabilă, imparțială și independentă a justiției. În unele cazuri, aceste tribunale sunt constituite pentru a permite aplicarea unor proceduri excepționale ce nu sunt conforme cu normele obișnuite ale justiției. Dacă este adevărat ca Pactul nu interzice constituirea de curți de acest tip, condițiile pe care le enunță nu indică mai puțin evident că judecarea civililor de către aceste instanțe ar trebui să fie excepțională și să se desfășoare în condiții ce respectă în mod veritabil toate garanțiile stipulate la art. 14. Comitetul a observat o grava lipsă de informații în această privință în rapoartele anumitor state membre ale căror instituții judiciare cuprind instanțe de acest tip pentru judecarea civililor. În anumite țări, aceste instanțe militare și de excepție nu oferă garanțiile stricte ale unei bune administrări a justiției în conformitate cu prevederile art. 14, care sunt indispensabile pentru protecția efectivă a drepturilor omului.

Ulterior, Comitetul și-a confirmat poziția în raporturile pe țară, fiind criticate statele, ale căror legislație mai permite încă instanțelor militare să judece civili, solicitîndu-le modificarea legislației pertinente. Comitetul menționează în acest sens că instanțele militare nu trebuie să fie abilitate să judece cauze ce nu se referă la infracțiuni comise de membri ai forței armate în exercitarea funcțiilor lor, manifestîndu-și îngrijorarea de informațiile referitoare la extinderea competenței pe care o au instanțele militare pentru a judeca civili; în ciuda restricțiilor aduse recent acestei proceduri, Comitetul nu poate

admite ca această practică este justificată prin comoditatea ce exista în judecarea de către instanța militară a oricărei persoane ce a participat într-o măsură oarecare la săvârșirea unei infracțiuni a cărei autor principal este un membru al forțelor armate (Observații finale ale Comitetului Drepturilor Omului: *Polonia*, 29.07.1999, CCPR/C/79/Add.110) și să fie interzisă examinarea cazurilor civililor de către curțile militare în orice circumstanțe (Observații finale ale Comitetului Drepturilor Omului: *Slovacia*, 04.08.1997, CCPR/C/79/Add.79).

Curtea Europeană a Drepturilor Omului a observat că nu se poate susține că Convenția exclude în mod absolut competența instanțelor militare în cauze ce implică civili. Totuși, existența unei astfel de competențe ar trebuie să facă obiectul unei analize mult mai riguroase (*Ergin v. Turkey* (no. 6), no. 47533/99, § 42, 04.05.2006; *Maszni v. România*, no. 59892/00, § 44, 21.09.2006), acordând importanță acestui aspect în practică și considerând că situația enunțată ridică în mod serios problema încrederii pe care instanțele trebuie să o inspire într-o societate democratică (*Ergin v. Turkey* (no. 6), no. 47533/99, § 43, 04.05.2006; *Öcalan v. Turkey*, no. 46221/99, § 116, 12.03.2003; *Şahiner v. Turkey*, no. 29279/95, § 45, 25.12.2005 ș.a.).

Această preocupare, care este cu atât mai importantă atunci când este vorba despre o instanță compusă exclusiv din magistrați militari, a determinat Curtea să afirme faptul că astfel de instanțe hotărâsc asupra temeiniciei acuzațiilor în materie penală îndreptate împotriva unor civili nu poate fi considerat conform cu articolul 6 al Convenției decât în cazuri excepționale.

Curtea este susținută în abordarea sa de evoluția ce a marcat ultimul deceniu la nivel internațional și care confirmă existența unei tendințe nete de a exclude competența instanțelor militare din domeniul penal atunci când este vorba de judecarea civililor (*Maszni v. România*, no. 59892/00, § 46-47, 21.09.2006; *Ergin v. Turkey* (no. 6), no. 47533/99, § 45, 04.05.2006).

De asemenea, Curtea reamintește locul special pe care îl ocupă armata în organizarea constituțională a statelor democratice, ce trebuie limitat la domeniul securității naționale, puterea judiciară ținând în principiu, după părerea sa, de domeniul societății civile. De asemenea, ea ține cont de existența unor reguli speciale ce guvernează organizarea internă și structura ierarhică a forțelor armate (*Maszni v. România*, no. 59892/00, § 50, 21.09.2006).

Puterea justiției penale militare nu ar trebui să se extindă asupra civililor decât dacă există motive imperioase care să justifice o astfel de situație, aceasta sprijinindu-se pe o bază legală clară și previzibilă. Existența unor astfel de motive trebuie demonstrată pentru fiecare caz, în concreto. Atribuirea anumitor categorii de infracțiuni instanțelor militare, făcută în abstracto de legislația națională, nu este de ajuns. Acceptarea unei astfel de atribuirii în abstracto i-ar putea pune pe civili în cauză într-o poziție foarte diferită de cea a cetățenilor judecați de instanțe comune și ar putea cauza o problemă de inegalitate în fața justiției, care ar trebui evitată pe cât posibil, în special în materie penală (*Maszni v. România*, no. 59892/00, § 51-52, 21.09.2006; *Ergin v. Turkey* (no. 6), no. 47533/99, § 47, 04.05.2006).

Prin cadrul legislativ care se solicită a fi supus controlului constituționalității se aduce atingere garanțiilor unui proces echitabil în sensul art. 6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, în special în partea ce ține de dreptul la un tribunal independent și imparțial.

Prima condiție pe care trebuie să o îndeplinească un tribunal sesizat cu soluționarea unui litigiu este aceea ca el trebuie să fie stabilit de lege. Curtea Europeană a statuat în sensul că această expresie reflectă un principiu al statului de drept, inerent sistemului Convenției și al protocoalelor sale adiționale. De asemenea, expresia "stabilit de lege" privește nu numai baza legală a însăși existenței tribunalului, ci și structura formațiunii de judecători pentru fiecare cauză (*Bulut v. Austria*, no. 17358/90, §29, 33, 22.06.1996; *Lavents v. Latvia*, no. 58442/00, 28.11.2002, Internet), iar noțiunea de "lege" avută în vedere în art. 6 (1) privește nu numai legislația referitoare la stabilirea și competența organelor judiciare, dar și orice altă dispoziție de drept intern a cărei nerespectare ar fi de natură să conducă la constatarea iregularității participării unui membru al formațiunii de judecată la soluționarea unei anumite cauze: este vorba, în special, de normele privitoare la mandatul, incompatibilitatea și recuzarea magistraților (*Savinio și alții v. Italia*, no. 17214/05; *Coëme și alții v. Belgia*, *Recueil* 2000-VII, §114, 22.06.2000).

A doua condiție impusă unui "tribunal", în sensul Convenției este aceea că acest organ de jurisdicție să fie *independent*. Instanța europeană a stabilit în jurisprudența sa că "pentru a stabili dacă un tribunal are a fi considerat "independent", trebuie să fie luați în considerare următorii factori: modul de desemnare și durata mandatului membrilor ce-l compun; existența unei protecții adecvate împotriva presiunilor exterioare; posibilitatea de a se verifica dacă el prezintă sau nu aparența de independență (*Langborger v. Sweden*, no. 11179/84, §32, 29.06.1989; *Campbell and Fell v. the United Kingdom*, no. 11179/84, § 78, 28.06.1984). De asemenea, Curtea a arătat că potrivit jurisprudenței sale, "tribunalul", în înțelesul Convenției se caracterizează, în sensul real al noțiunii, prin funcția sa jurisdicțională, care semnifică puterea de a tranșa litigii potrivit competenței sale, prin aplicarea normelor juridice, după o procedură prestabilită.

Din punct de vedere al aparenței de independență, Curtea a arătat că aceasta semnifică încrederea pe care, într-o societate democratică, tribunalele trebuie s-o inspire justițiabililor.

În Republica Moldova judecătorii Judecătoriei Militare au aceeași formare profesională ca judecătorii din instanțele de drept comun, se bucură de aceleași garanții constituționale pe timpul exercitării funcției, sunt inamovibili, Constituția prevăzând independența lor și interzicând puterilor publice orice imixtiune în activitatea lor jurisdicțională.

În schimb, conform art. 6 alin. (6) și art. 28 alin. (2) din Legea cu privire la statutul judecătorului, pe lângă statutul de magistrat ei dețin și statutul de militar, care presupune anumite atribuirea gradelor militare și garanții materiale și sociale speciale, căzând astfel sub incidența legislației cu privire la militari. Astfel, unele caracteristici ale statutului lor ar putea fi discutabile, pot aduce o umbră de îndoială asupra independenței și imparțialității lor, prin raportare la exigențele Convenției pentru apărarea Drepturilor

Omului și a Libertăților Fundamentale (*Incal v. Turkey*, no. 22678/93, § 73, 09.06.1998; *Maszni v. România*, no. 59892/00, § 56, 21.09.2006).

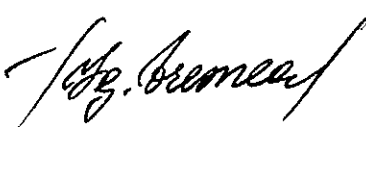
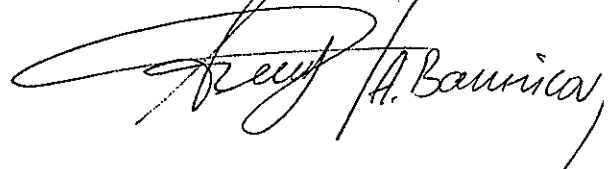
Curtea, în cazul *Maszni v. România* a cenzurat dispozițiile procesuale penale române care permit judecarea unor civili pentru comiterea infracțiunilor de drept comun. Avînd în vedere în special și situația la nivel internațional, Curtea a apreciat că aceste elemente au fost de natură să nască dubii "obiectiv justificate pentru reclamant", persoana civilă, privitoare la independența și imparțialitatea judecătorilor militari care s-au pronunțat în cauza sa (*Maszni v. România*, no. 59892/00, § 59, 21.09.2006).

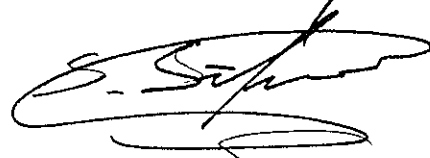
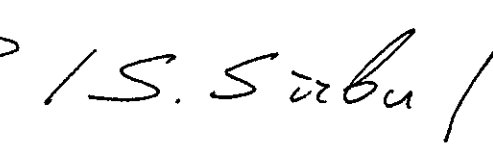
Astfel, în opinia noastră, judecarea în primă instanță de Judecătoria Militară a cauzelor privind infracțiunile prevăzute de Partea specială a Codului penal săvîrșite de persoane din efectivul Serviciului Protecției Civile și Situațiilor Excepționale, Serviciului de Informații și Securitate, sistemului penitenciar, Serviciului de Protecție și Pază de Stat este nejustificată și contravine prevederilor art. 16 și 20 din Constituție, art. 6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale art. 7 din Declarația Universală a Drepturilor Omului și art. 14 din Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice.

V. CERINȚELE SESIZĂRII

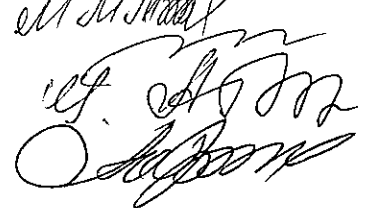
În temeiul celor expuse supra, în baza articolului 135, alineatul (1), litera a) din Constituția Republicii Moldova, a articolului 4, alineatul (1), litera a) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și a articolului 4, alineatul (1), litera a) din Codul jurisdicției constituționale, solicităm Curții Constituționale a Republicii Moldova să exercite controlul constituționalității sintagmei din punctul 1 art. 37 din Codul de procedură penală al Republicii Moldova „al Departamentului Situații Excepționale, Serviciului de Informații și Securitate, Serviciului de Protecție și Pază de Stat” și sintagma cuprinsă de punctul 2 art. 37 din același Cod ”persoane atestate din efectivul instituțiilor penitenciare”.

Cu înaltă considerațiune pentru Onorata Curte,

 / *cf. Ciomara* / *I. S. Sîrbu* / *A. Baurica*

 / *I. S. Sîrbu* / *A. Zaporodni*

 / *M. MOKAN*

 / *A. Yurilo*